

регламентує питання відстрочення виконання призначеного покарання у зв'язку з особливою обставиною.

Ще однією підставою для відстрочення виконання призначеного покарання у ст. 3.4.8 проекту нового КК є хвороба засудженого. Зміна назви та підсистеми відомого виду звільнення від покарання (ст. 84 чинного КК) зумовлена міркуваннями про те, що хвороба – це не шлях до уникнення відповідальності. І у разі зникнення підстав для відстрочення виконання призначеного покарання, покарання щодо особи, яка одужала (або її стан поліпшився), має виконуватися (ч. 3 ст. 3.4.8 проекту нового КК).

Певне запропоноване законодавче положення не входить ані в систему видів звільнення від покарання (ч. 1 ст. 3.4.1. проекту нового КК), ані в систему видів зміни покарання (ч. 2 ст. 3.4.2. проекту нового КК). Стаття 3.4.16. проекту нового КК закріплює право Президента України у виняткових випадках помилувати особу, яка є підозрюваною, обвинуваченою, засудженою чи такою, що відбуває покарання, для обміну її на: 1) особу, яка затримана чи притягується до кримінальної відповідальності або засуджена на тимчасово окупованій території України чи в іноземній державі, або 2) військовополоненого.

Члени робочої групи, що спільно працювали над систематизацією видів звільнення від покарання в проекті нового КК, відкриті до подальшого обговорення розроблених положень та їх вдосконалення.

Грига Марія Андріївна,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник

ОКРЕМІ УСКЛАДНЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ПОГРОЗИ АБО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Працівники правоохоронних органів, виконуючи свої службові обов'язки, забезпечують ефективне функціонування механізму захисту особи, її життя, честі, гідності, законних прав та інтересів усіх суб'єктів правовідносин незалежно від їхнього статусу. Особливої ваги набуває діяльність правоохоронців в умовах воєнного стану, коли від їхньої роботи значною мірою залежить безпосереднє забезпечення внутрішньої безпеки у державі.

Попри те, що з початком повномасштабної війни, за умов запровадження комендантської години, збільшення кількості патрулів та блокпостів, відмічається зменшення загального рівня злочинності, правоохоронці під час виконання своїх обов'язків за таких умов стають ще більш вразливою мішенню для протиправних посягань. Саме тому ефективна реалізація комплексу правових заходів, спрямованих на забезпечення особистої безпеки представників цих органів, а також безпеки їхніх близьких, наразі є вкрай важливою. Одним з елементів таких заходів є оперативне та результативне розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються щодо правоохоронців, найбільш розповсюдженим з яких є погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК України) [1, с. 111].

Варто відзначити, що розслідування даних злочинів відзначається на практиці цілою низкою ускладнень, зокрема високим рівнем латентності таких злочинів, необхідність проведення додаткової перевірки вихідної інформації, труднощі у формуванні доказової бази розслідування тощо. В межах даної роботи пропонується зупинитися на проблемних аспектах, що супроводжують розслідування погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу саме з позиції кримінального права.

Так, на практиці часто виникають ускладнення, пов'язані з неправильною кваліфікацією протиправних дій зловмисників. Це зумовлено тим, що об'єктивна сторона складу злочину «Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу» може здійснюватися, по-перше, у формі реалізації трьох видів погроз (погрози вбивством, погрози насильством або погрози знищенням чи пошкодженням майна), по-друге, у формі заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості. Відтак, як наголошують вчені, важливе значення має відмежування даного складу злочину від інших суміжних складів. Йдеться, зокрема, про ст. 129 КК України (Погроза вбивством), ст. 195 КК України (Погроза знищення майна), ст. 125 КК України (Умисне легке тілесне ушкодження), ст. 126 КК України (Побої і мордування), ст. 121 КК України (Умисне тяжке тілесне ушкодження), ст. 122 КК України (Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження) та ін. [2, с. 179].

В. П. Беленок зауважує, що безпосереднім основним об'єктом погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу слід вважати нормальну діяльність та авторитет правоохоронних органів, які законодавець поставив під кримінально-правову охорону, надаючи цим відносинам пріоритетності перед додатковим безпосереднім об'єктом вказаного складу злочину. Водночас зміст безпосереднього додаткового об'єктового об'єкта погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу становлять суспільні відносини, що існують з приводу охорони здоров'я та психічної недоторканності працівника

такого органу, а також його близьких родичів і їхнього майна. Вочевидь, спираючись саме на додатковий безпосередній об'єкт складу злочину, передбаченого ст. 345 КК України, деякі науковці роблять необґрунтовані припущення стосовно недоцільності існування означеної норми як самостійного складу злочину. Окремі частини додаткового безпосереднього об'єкта складу злочину, передбаченого ст. 345 КК України, є безпосередніми основними об'єктами складів злочинів, передбачених ст. 121, 122, 125, 126, 129, 195 КК України, – це, відповідно, умисне нанесення тяжких тілесних ушкоджень, умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження, легке тілесне ушкодження, побої та мордування, погроза вбивством і погроза знищення майна. Вказані суспільні відносини перебувають під кримінально-правовою охороною під час учинення злочину, передбаченого ст. 345 КК України, у зв'язку з тим, що посягання на них призводить до порушення суспільних відносин з приводу нормальної діяльності й авторитету правоохоронних органів, що зумовлює існування цієї самостійної статті Особливої частини КК України. Таке існування видається обґрунтованим і доцільним [3, с. 47].

На ще одному ускладненні, що зумовлене недосконалістю кримінально-правової норми, що встановлює відповідальність за розглядувані злочини, наголошує у своєму дослідженні С. В. Кобець. Вчений зазначає, що відповідно до ст. 12 КК України, кримінальні правопорушення, передбачені ч. 1 та ч. 2 ст. 345, належать до нетяжких злочинів, а злочини передбачені ч. 3 та ч. 4 ст. 345 КК України – до особливо тяжких. Відтак, під час розслідування умисного заподіяння працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків (ч. 2 ст. 345 КК України) процесуальна можливість проведення більшості негласних (розшукових) слідчих дій відсутня. Водночас, як засвідчує аналіз кримінальних проваджень та судова статистика саме ці кримінальні правопорушення вчиняються найчастіше. Таким чином, за найскладнішої слідчої ситуації, коли затримати особу безпосередньо на місці вчинення такого злочину не вдалося, на практиці виникають ускладнення зі встановленням особи правопорушника та доведенням його вини через неможливість проведення більшої частини негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування нетяжких злочинів [4, с. 208].

Зауважимо, що окреслені вище проблеми не повною мірою відображають весь спектр ускладнень, що виникають на практиці під час розслідування погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Однак, навіть з огляду на представлений перелік, можна зробити висновок про необхідність внесення окремих змін до конструкції ст. 345 КК України з метою приведення даної кримінально-правової норми у відповідність до потреб практики.

Список використаних джерел

1.Кобець С. В. Ускладнення під час розслідування погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу в умовах воєнного стану. Злочинність і протидія їй в умовах війни: глобальний, регіональний та національний виміри : матеріали наук.-практ. конф. (Вінниця, 12 квіт. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 111–114.

2.Бойко А. В. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2013. 231 с.

3.Беленок В. П. Кримінально-правова та кримінологічна характеристика погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ: НАВС. 2021. 353 с.

4.Кобець С. В. Розслідування погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу : дис. ... докт. філософ. : 081 «Право». 2023. Київ : НАВС. 266 с.

Денисов Сергій Федорович,

професор кафедри кримінального права та кримінології факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор
Зайка Дмитро Євгенійович,
аспірант кафедри кримінального права та кримінології факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Проблематика виправлення та ресоціалізації засуджених є однією з важливих наскрізних тем як кримінального, так і кримінально-виконавчого права України оскільки системне тлумачення норм кримінального права вказує, що метою покарання є не стільки кара, скільки подальше відновлення правопорушника у суспільстві та запобігання вчиненню нових злочинів. Застосування кари безвідносно заходів, направлених на повернення правопорушника до самокерованої правослухняної поведінки, лише загострює конфронтацію правоохоронних органів та правопорушників і очевидно погіршує криміногенну ситуацію будь-якої держави.

Як слушно зазначає Ю. А. Пономаренко “складно заперечувати, що остаточною (кінцевою) метою будь-якого кримінального права